

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Basilicae S. Mariae. Maioris De. Vrbe A. Liberio. Papa. I.
Vsque Ad. Pavlvn. V. Pont. Max Descriptio. Et. Delineatio**

Angelis, Paolo de

Roma, 1621

Cap. VII. S. Mariae marioris interioris partis generalis descriptio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13873

Pontificatum, inter quos 259. anni intercedunt, Canonicis seruibant, de quo Nicolaus in bulla testatur, per quam Capitulo Conclauē affignat ad habitandum, his verbis: *Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, &c. Cum itaque pro erectione, & ampliatione Palatii Apostolici, quod nuper iuxta Ecclesiam sanctæ Mariæ maioris de Vrbe magna ex parte creximus, nonnullas domos Canonicales, siue cameræ, in quibus Canonici, & Clerici dictæ Ecclesiæ residebant; fecerimus demoliri: & propterea nonnulli ex Canonicis, & Clericis antedictis residentiam nocturnam pariter, & diurnam apud memoratam Ecclesiam quodammodo facere nequeant, ut tenentur. Nos igitur ipsius Ecclesiæ statui, nec non Canonicoꝝ, & Clericoꝝ eorundem commoditati in præmissis opportunè providere volentes: motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc nobis oblate petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, & uoluntate duas domos Cappellam sanctæ Agnetis, & in altera eorum existentem in platea dictæ Ecclesiæ consistentes ad Monasterium sanctæ Præcedis, Vallis Umbrosæ ordinis, dictæ Ecclesiæ vicinum legitime pertinentes, à dicto Monasterio separamus, & penitus segregamus, illasque cum Cappella prædicta, ac hortis iuxta eas, & omnibus alijs iuribus, & pertinentijs suis pro recompensa præfate Ecclesiæ ad usum Canonicoꝝ prædictoꝝ applicamus, unimus, concedimus, & etiam assignamus, &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo, septimo Kalendas Maij, Pontificatus nostri anno sexto. Et in manuscripto sæpius citato, ita legitur: *Nicolaus Quintus Papa, Palatium circa Basilicam condidit, in quo nostra tempestate magnus Magister Equitum sancti Ioannis Hierosolymitan. de consensu Canonicoꝝ Monasterium nobilium feminarum eiusdem ordinis instituire decreuerat, sed subita morte præoccupatus desiderium adimplere nequiuit, obiit Romæ in domo Illustrissimi Cardinalis Ferrariensis, cuius liberalitate hospitio susceptus fuerat.**

Et ut plurima omittamus, quæ possent de controuersijs afferri pro his ædibus susceptis, anno Domini 1604. Clemens Octauus Pontifex Maximus ab Archipresbyteratu seiunxit, & mensæ Capitulari ueniuit, Dominico Cardinali Pinello Archipresbytero renunciante: *Clemens Papa Octauus, Palatium apud ipsam Basilicam à Dominico Cardinali Pinello Archipresbytero ad fauorem Capitulari renuntiatum, ab Archipresbyteratu dismem-*

brat, & uenit mensæ Capitulari, anno Domini 1604.

Sequitur, ut interiora Basilicæ designemus. Antequam verò id agatur, paucis est repetendum, quod tum generatim, tum speciatim libro 2. cap. 1. diximus, dum originem patefaceremus.

S. MARIAE MAIORIS INTERIORIS PARTIS

Generalis Descriptio.

Cap. VII.

BASILICAE ingressum ampla Porticus proponit, primo capitis libro indicata, per quam, ex tribus ostijs in Ecclesiam ingredimur, quæ omnia ad Nauiem maiorem ducunt. Infunt pariter alia duo ostia clausa, quorum unum, sacrum ostium existit. Alterum in Turrim introduceret. Hanc Basilicam tres magnificæ naues conspicuam reddunt, quadraginta marmoreis columnis diuisæ, nimirum ex quavis parte viginti collocatis. Ad dextrum ingressus latus Turris occurrit, super cuius ianua Lazari miraculum cernitur egregiè depictum, dum à Christo Salvatore ad vitam reuocatur. Super Columnas musiuum opus cernitur cum veteris testamenti historijs: & illæ existunt, de quibus Adrianus Papa Primus ad Carolum magnum pro sacris Imaginibus scribens meminit. super hæc Virginis vita cernitur.

Haud procul à scala ad Chorum ducente duo Ciboria se dedunt, quorum unum sex Columnæ sustentant musiuo opere in marmore impresso, in quo Sacræ reliquiæ asseruantur. Sub hoc, Altare cernitur vndique Cancellis clausum. In eadem Naui ad rectam lineam alterum cernitur quatuor marmoreis Columnis suffultum ex candido marmore, & materia intertextum, quæ musiuo operi est persimilis, auro perpolitè exornatum; in quo per plurimos annos Virginis Imago permansit: hodie verò à Christi fidelibus Saluatoris Cuna veneratur. Sub hoc Ciborio Altare Virginis inest, à nobis Sancti Gregorij appellatum, & cancellis vndique conclusum. Ad naui finem confessio reperitur, & est sub maiori Altari; quo loco bipartita

Nicolaus Quintus in Sacellum S. Agnetis, alias quædam Canonici, quat.

In Archivio Laterani Basilica.

Palatium Apostolicum à Nicolao Quinto, extructum Menstruato Capitulari Clementis vniuersitate adiunctum.

Instrumentum habetur in Archivio Laterani Basilica.

partita scala cernitur, ipsum Altare includens, illustri Ciborio ex marmoribus fabricato coopertum, & varijs historijs magna ex parte inaurato; nec non quatuor porphyreticis columnis innixo. Super hoc Altare sancti Matthiae Apostolo dicatum, Maior naus arcus se attollit, illam à Choro diuidens, in cuius facie musium opus resplendet, & diuersas historias effingit ex Genesi depromptas. in arcus capite Sixti Tertij nomen legitur. A dextra maioris Altaris nauis, dum in Chorum ingredimur, organum se ostentat, sub quo musicae Chorus asseruatur. Ad rectum angulum alter Chorus super Nicolai Quarti sepulchrum adest, ex pario marmore vnà cum statuis exculptum. Postquam Altare transiuimus, prisca Crux se offert, quae medium Chorum intersecat, adhuc Clero inferuentem; in cuius fornice quatuor Euangelistae, vnà cum quatuor Doctoribus egregie delineatis cernuntur. Hac ad Tribunam accedemus, hisce picturis adiunctam, & prisca, ac pulcherrimo musio, vnà cum historijs ad Virginem spectantibus insignem.

Quia verò in fine libri non solum de his, sed etiam de Auctore trademus, in praesenti dimittatur.

Maioris nauis pauimentum, vnà cum reliquo Basilicae, varijs marmoribus intertextum cernimus. Techi Tabulatum est auro artificiosè distributo compactum, quod ad visum pulcherrimè se offert. utrumque Basilicae minores naues concamerato opere cernuntur.

Nicolai Quarti
Sepulchrum ex
pario marmore
exculptum.

DE SACELLIS,

QUAE IN PRAESENTIA

*In sancta Maria Maiore consistunt,
vnà cum fundatoribus.*

Caput VIII.

A D HVC de Sacellis attingamus, quae in vtrisque minoribus nauibus hac tempestate reperiuntur, vnà cum ipsorum Auctoris. Ac vt à dextro latere ordiamur, sancti Francisci sacellum est situm, & quidem, velut ex Archiuio, ad Capizucchos iurepatronatus spectans, olim sancto Bernardino dicatum. Hinc ad Sacrifitiam, & gloriosae Virginis Sacellum peruenimus, à Paulo Quinto Pontifice Maximo à fundamentis erectum: in cuius ingressu à dextro latere sancti Caroli Borromaei Aedicula occurrit: à sinistro autem illa sanctae Franciscae Romanae. Nos nihil de Pauli Quinti Sacello hic attingemus, sed velut maiorem laborem poscente, ad librum Vndecimum remittimus. Ergo in eadem Naui Assumptionis Sacellum inest per Guidonem Ascanium Sfortiam Cardinalem ex Michaeli Angeli Bonarotae modulo inchoatum, vt apparet.

D GVIDO ASCANIVS SFORTIA DI-
CONVS CARDINALIS S. FLORAE,
S. R. E. CAMERARIVS HVIVS BASILICAE ARCHIPRESBYTER SACELLVM HOC PIETATIS SVAE MONVMENTVM A SE DVM VIVERET INCHOATVM MORIENS LEGATA HEREDIBVS PECVNIA ABSOLVI TESTAMENTO IVSSIT. ANNO M. D LXVI.

Deinde ab Alexandro Cardinali Sfortia absolutum, velut his verbis deprehenditur.

E ALEXANDER SFORTIA SANCTAE ROMANAE ECCLESIAE PRESBYTER CARDINALIS, HVIVS BASILICAE ARCHIPRESBYTER SACELLVM A GVIDONE ASCANIO FRATRE INCHOATVM, DE SVO PERFECIT, DIVISQVE FLORAE ET LVCILLAE GENTIS SVAE PATRONIS A SE DICATVM BONIS AD SACRA FACIENDA AVXIT ORNAVITQVE ANNO M. D LXXII.

Intra